

LIIKENNE KAUPUNKISEUTUJEN TUKENA

Valtiotieteen tohtori Timo Aro
EK:n logistiikkaseminaari
11.6.2015, Helsinki

A photograph of a train station platform. A yellow and blue train is in motion, blurred, on the tracks. The platform has a white bench and a large white number 3 overlaid on it. The station has a high, arched glass and steel roof.

keskeistä muutosvoimaa
aluerakenteen ja liikenne-
järjestelmän osalta

PIIKIKKYYS

▪ POLARISAATIOKEHITYS KASVAVIEN JA SUPISTUVIEN ALUEIDEN VÄLILLÄ:

- Neljä viidestä työpaikasta (78,4 %) sijaitsee 20 suurimmalla ja kaksi kolmesta (64,6 %) 10 suurimmalla kaupunkiseudulla (2012)
- Suuret kaupunkiseudut tuottaa 2/3 BKT:sta, sijaitsee 2/3 työpaikasta ja yrityksestä ja innovoi 4/5 tutkimus- ja tuotekehitysmenoista.
- Neljä viidestä suomalaisesta asuu 20 suurimmalla ja kolme viidestä 10 kaupunkiseudulla. **13 suurimman kaupunkiseudun väestönlisäys oli yhteensä +400 000 henkilöä** ja 57 muun seudun –100 000 hlöä vuosina 2000-2014.
- Enemmän kuin neljä viidestä asuu taajamissa. **Väestö kasvaa vain joka kolmannessa kunnassa** ja vähenee kahdessa kolmesta kunnasta
- Väestöllinen keskipiste valuu 1 km vuosivauhtia Helsinki-Tampere-Turku –kolmion sisäpuolelle. Keskipiste nyt Hauholla Kanta-Hämeessä.
- **Kaupungistumis- ja keskittymiskehitys jatkuu riippumatta vallitsevasta retoriikasta:** suurten kaupunkien/kaupunkiseutujen kasvua vauhdittavat tuottavuuskehitys, korkean arvonlisäyksen työpaikat, keskittymät / solmu-pisteet, kilpailu, luova tuho ja valikoiva muuttoliike.

▪ PIRSTOUTUNUT KUNTARAKENNE:

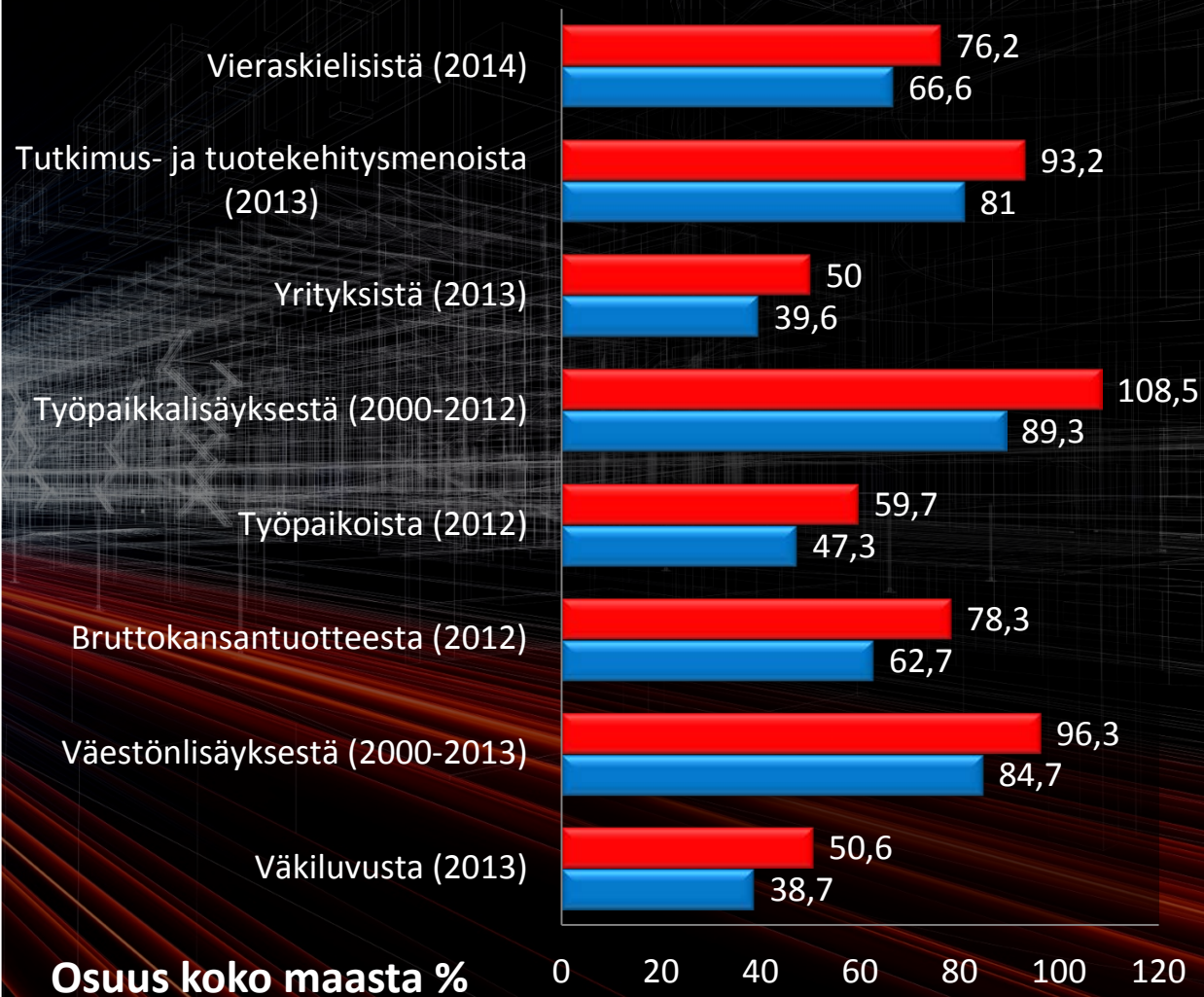
- Koko maassa on yhdeksän yli 100 000 asukkaan ja 20 yli 50 000 asukkaan kaupunkia.
- Toisessa ääripäässä on 137 alle 5 000 asukkaan kuntaa

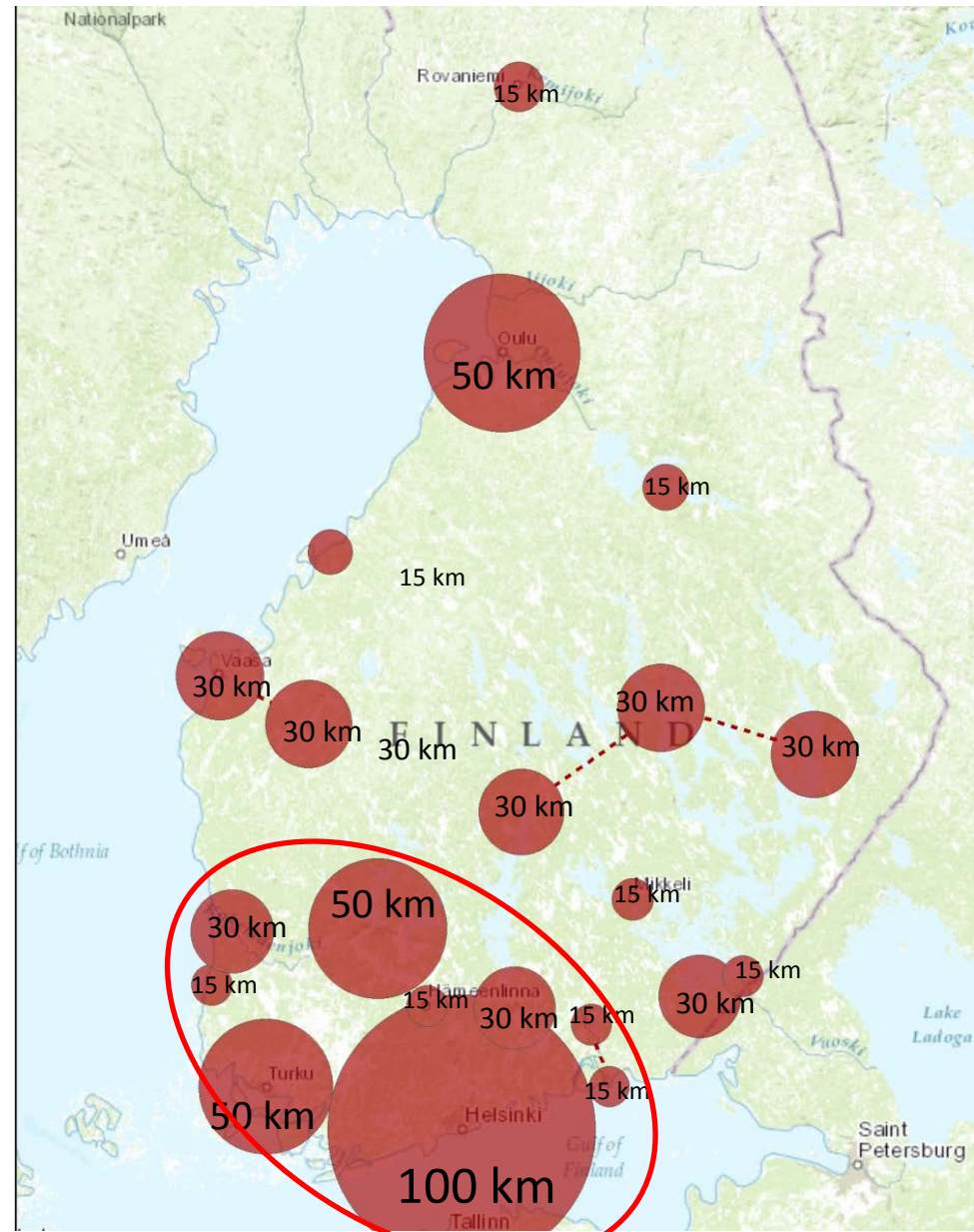
■ 20 SUURIMMAN KAUPUNGIN OSUUS %

■ 10 SUURIMMAN KAUPUNGIN OSUUS %

KAUPUNGISTUMINEN JA KESKITTÄMINEN KOROSTUU

- **Suurten kaupunkien vaikutusalueet laajenevat vyöhykemäisesti:**
 - Helsingin noin 100 km kehän vaikutusalueella asuu 1,8 miljoonaa asukasta
 - Tampereen, Turun ja Oulun noin 50 km kehien vaikutusalueella asuu noin 1,2 miljoonaa asukasta
 - Lahden, Jyväskylän, Porin, Kuopion, Joensuun, Seinäjoen, Vaasan ja Lappeenrannan noin 30 km kehän vaikutusalueella asuu noin 1,2 miljoonaa asukasta
 - Muiden maakuntakeskusten ja maakuntien 2-keskusten noin 15 km kehällä asuu noin 600 000 asukasta
- **Suurten kaupunkiseutujen vaikutusalueella asuu NYT noin 90 % koko maan väestöstä!!!!**

Lähde: Tilastokeskus, väestötilastot
Analyysi: Timo Aro 2014, tulevaisuuden kunta
Kartta: Timo Widbom 2014

VYÖHYKKEISYYS

▪ LIIKENNE- JA KASVUKÄYTÄVIIN PERUSTUVA KASVU:

- Saavutettavuus, sujuva liikkuminen ja nopeat liikenneyhteydet yhä keskeisempi alueen menestystekijä.
- **Kasvavat alueet keskittyvät pääliikennekäytävien varrelle tai niiden asteittain laajenevalla pendelöinti- ja vaikutusalueelle.**
- **Kaupunkiseutujen välillä** korostuu liikkumisen edistäminen, aikaetäisyys matkaetäisyyden sijaan ja erityisesti nopeat liikenneyhteydet a’la ”tunnin juna” keskeisiin asutus- ja työpaikkakeskittymiin.
- **Kaupunkiseutujen sisällä** korostuu sujuva ja toimiva sisäinen liikenne, asemanseutujen infrastruktuurin kehittäminen sekä jalankulku- ja joukkoliikennevyöhykkeeseen perustuva kasvu.

▪ SUURTEN KASVUKESKUSTEN VAIKUTUSALUEIDEN JATKUVA ALUEELLINEN LAAJENEMINEN:

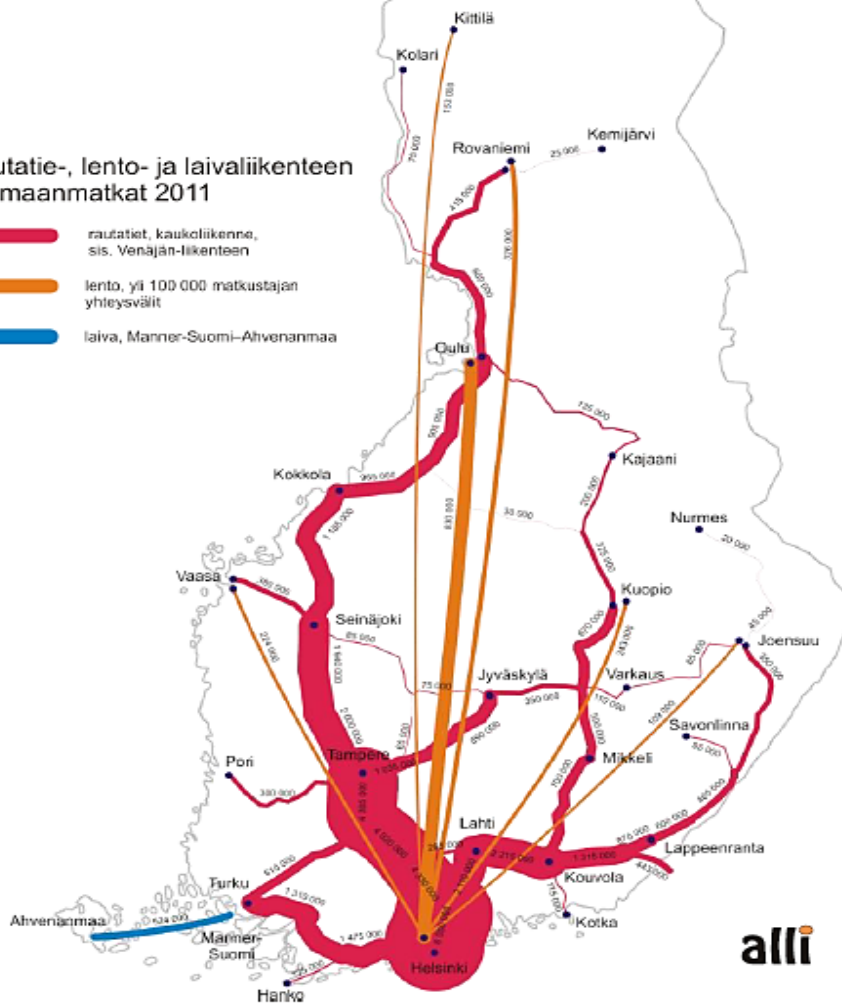
- Aluerakenteeseen muodostuu liikennekäytävien verkostoon perustuvia laajoja suuralueita tai työssäkäyntialueita, jotka eivät noudata olemassa olevia hallinnollisia aluejakoja.
- Hyvä (tai huono) esimerkki on **Suomen kasvukäytävä Helsinki-Tampere**. Kasvukäytävän vaikutusalueen työpaikat lisääntyivät 90 000 vuosina 2000-2012 (81 % koko maan työpaikkalisäyksestä) ja asukasluku kasvoi 277 000 henkilöllä. **Helsinki-Tampere-käytävän viidellä seudulla asuu noin 2 miljoonaa henkilöä eli enemmän kuin yhteensä Itä-Suomen, Pohjois-Suomen, Keski-Suomen ja neljän Pohjanmaan maakunnissa.**

RAUTATIE-, LENTO- JA LAIVALIIKENTEN KOTIMAANMATKAT 2011

Rautatie-, lento- ja laivaliikenteen kotimaanmatkat 2011

- rautatiet, kaukoliikenne, sis. Venäjän-liikenteen
- lento, yli 100 000 matkustajan yhteysväli
- laiva, Manner-Suomi–Ahvenanmaa

alli

TIE- JA RAUTATIEKULJETUSTEN PÄÄ-VIRRAT JA SATAMIEN TAVARALIIKENNE 2007-2011

Tiekuljetukset 2007–2009

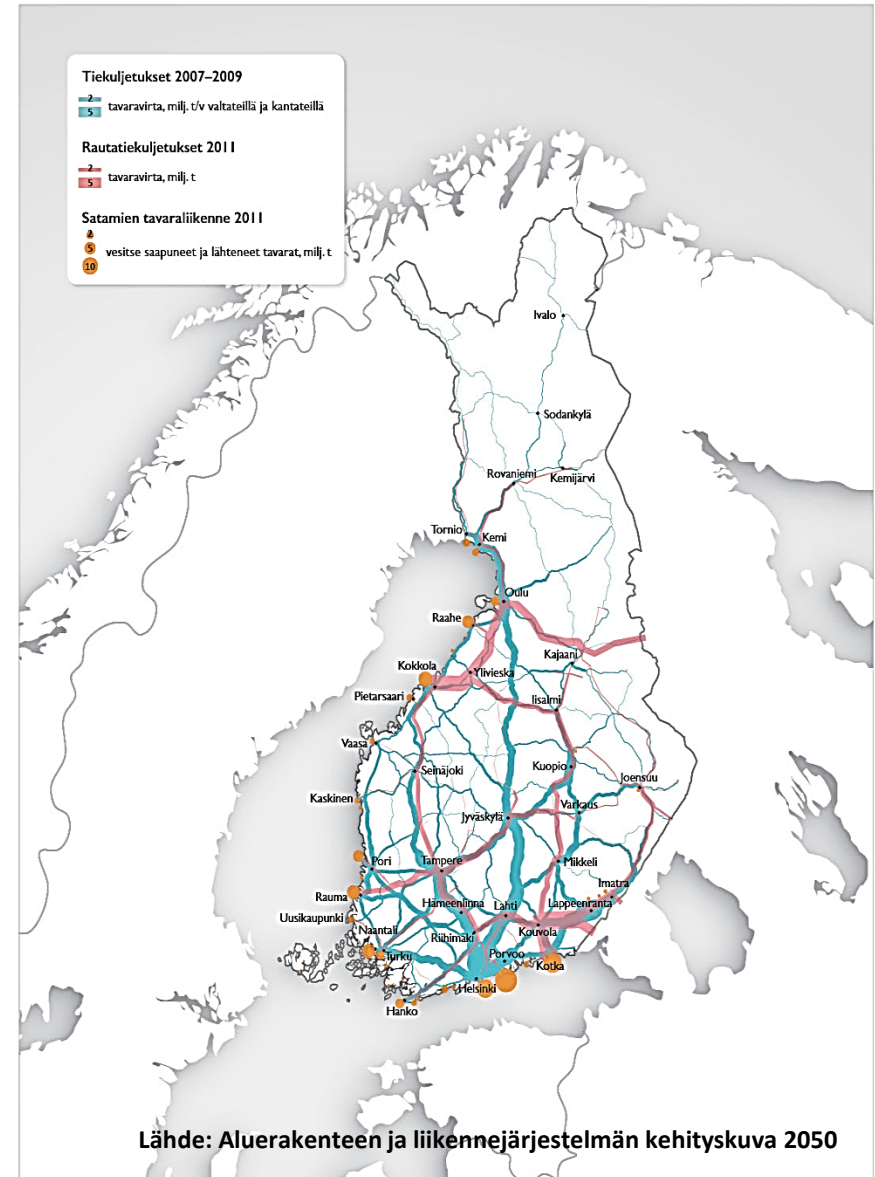
— tavaravirta, milj. t/v valtatellä ja kantateillä

Rautatiekuljetukset 2011

— tavaravirta, milj. t

Satamien tavaraliikenne 2011

● vesitse saapuneet ja lähteneet tavarat, milj. t

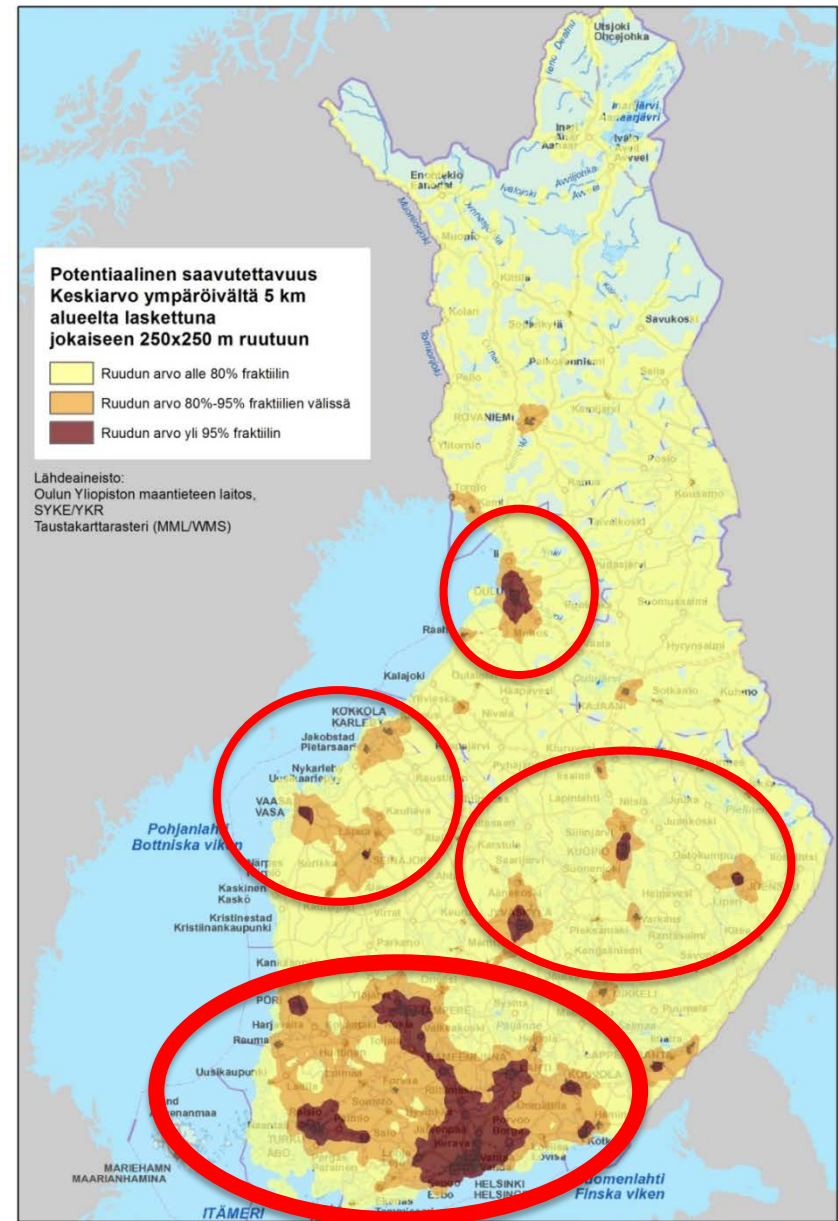

Lähde: Aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva 2050

PAINOPISTE SIIRTYY KAUPUNKISEUDUILTA KAUPUNKIVYÖHYKKEISIIN!

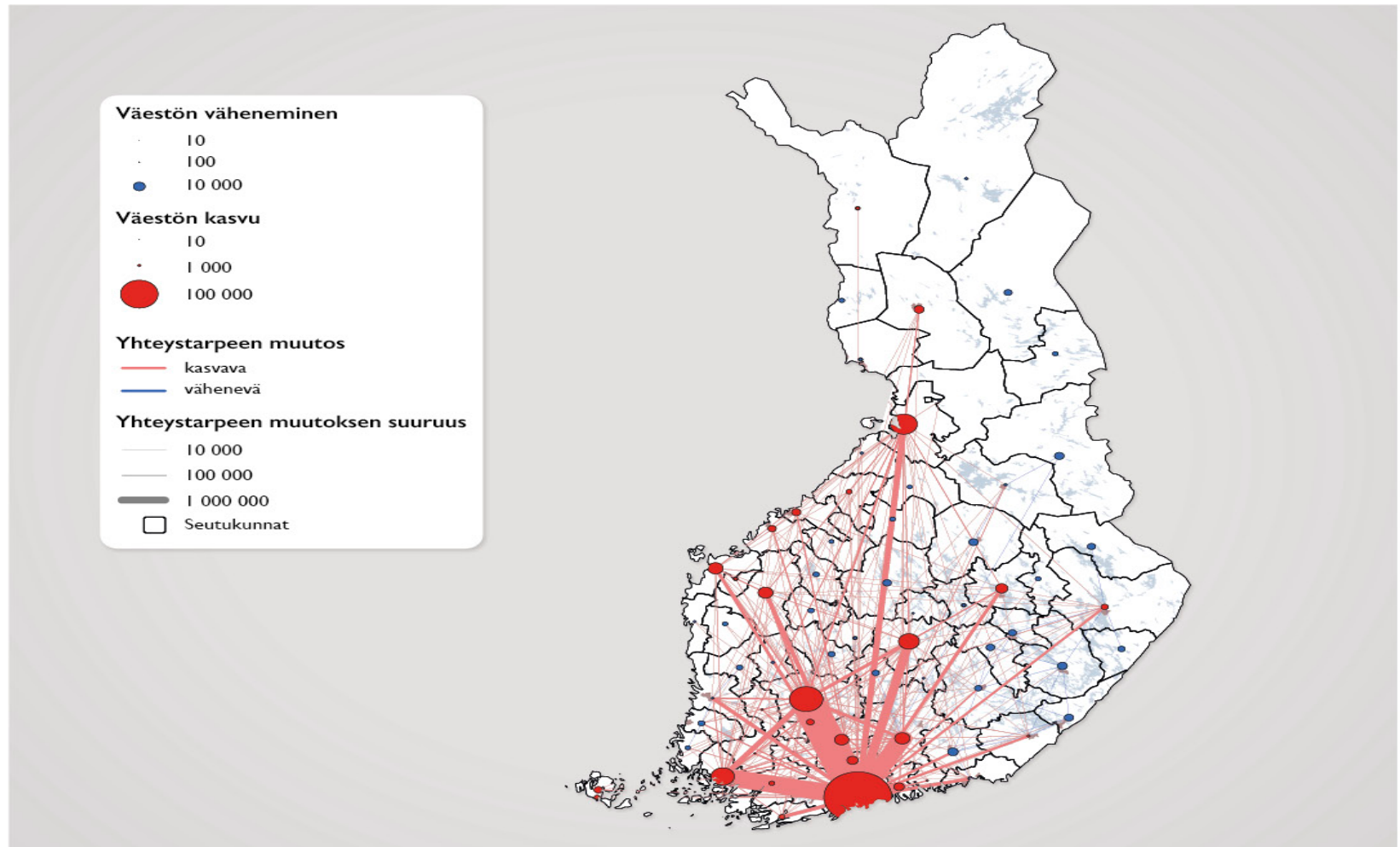
Tulevat suuralueet työssäkäynnin,
asutus- ja työ-paikkakeskittymien
ja liikkuvuuden näkökulmasta?

- ① Etelä- ja Lounais-Suomen
vyöhyke (Helsinki-Turku-
Tampere)
- ② Pohjanmaiden vyöhyke (Vaasa-
Seinäjoki-Kokkola)
- ③ Itäisen ja keskisen Suomen
vyöhyke (Kuopio-Jyväskylä-
Joensuu)
- ④ Pohjoisen vyöhyke (Oulu)

Kartta ja kartan data: Oulun yliopiston maantieteen laitos
Analyysi alueluokittelu: Timo Aro 2014

Yksi hahmotelma kaupunkiseutujen kasvun ja vuorovaikutuksen näkökulmasta väestöennusteen perustella vuoteen 2040 mennessä

LIKKUVUUS

▪ MUUTTOLIIKE MUOVAA VAHVASTI ALUERAKENNETTA:

- **2010-luvulla on tehty vuosittain keskimäärin 900 000 muutto vuodessa.** Kaksi kolmesta muutosta kuntien sisäisiä ja yksi kolmesta ylittää kuntien väliset rajat.
- Muuttoalttius on kasvanut kaikissa ikäryhmissä 1980-luvun lopulta lähtien, erityisesti **nuorten ikäryhmien**
- Kuntien välillä tehtiin vuosina 2010-2014 yhteensä 1,4 miljoonaa muuttoja. **Muuttovoittoa sai vain joka neljäs kunta (79/320)** ja muuttotappiota kaksi kolmesta kunnasta (241/320).
Maapinta-alasta 90 % muuttotappioaluetta.
- Kuntien välinen muuttoliike oli positiivinen metropolialueen laajalla vaikutusalueella, Tampereen, Turun, Jyväskylän, Kuopion, Joensuun, Porin, Seinäjoen, Vaasan ja Oulun seudulla sekä pistemäisesti näiden alueiden ulkopuolella.
- Siirtolaisuudesta sai muuttovoittoa 99 % kunnista vuosina 2010-2014. Luonteeltaan vielä keskittävämpää kuin sisäinen muuttoliike.

▪ PENDELÖINTI JA PENDELÖINTIETÄISYYDET KASVAVAT:

- Pendelöijien määrä edelleen lisääntynyt ja pendelöintietäisyydet kasvaneet
- Joka kolmas suomalainen pendelöi oman asuinkuntansa ulkopuolelle
- Helsingin pendelöintialue laajentuu noin 20-25 km vuosikymmenessä

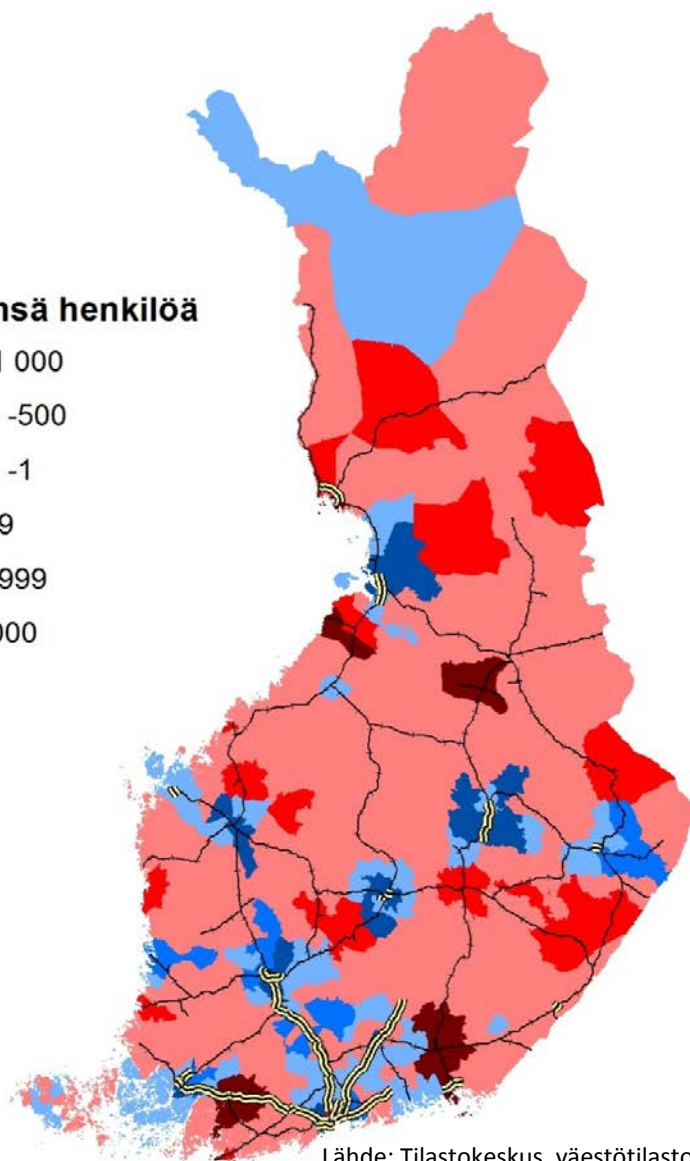
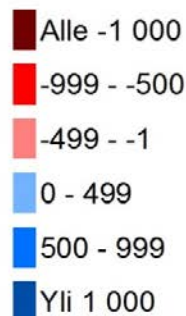

KUNTIEN VÄLISEN MUUTTOLIIKKEEN JA LIIKENNEKÄYTVÄIEN VÄLINEN YHTEYS

- **Kuntien välinen muuttoliike oli positiivinen vain joka neljännessä kunnassa (24,7 %) eli 79 kunnassa ja negatiivinen 241 kunnassa (75,3 %) vuosina 2010-2014**
- Kuntien välisestä muuttoliikkeestä sai ylivoimaisesti eniten muuttovoittoa Helsinki (13582). **Yli tuhannen henkilön muuttovoittoa saivat Helsingin lisäksi 10 muuta kuntaa:** mm. Tampere (5441), Oulu (3607), Turku (3559), Kuopio (2653), Espoo (2584) ja Lahti (1684).
- Kuntien välisestä muuttoliikkeestä sai kuusi kuntaa yli tuhat henkilöä muuttotappiota: määrällisesti eniten muuttotappiota saivat Kajaani (-1635), Kouvola (-1476), Kemi (-1195), Kotka (-1180), Salo (-1160) ja Raahen (-1138)

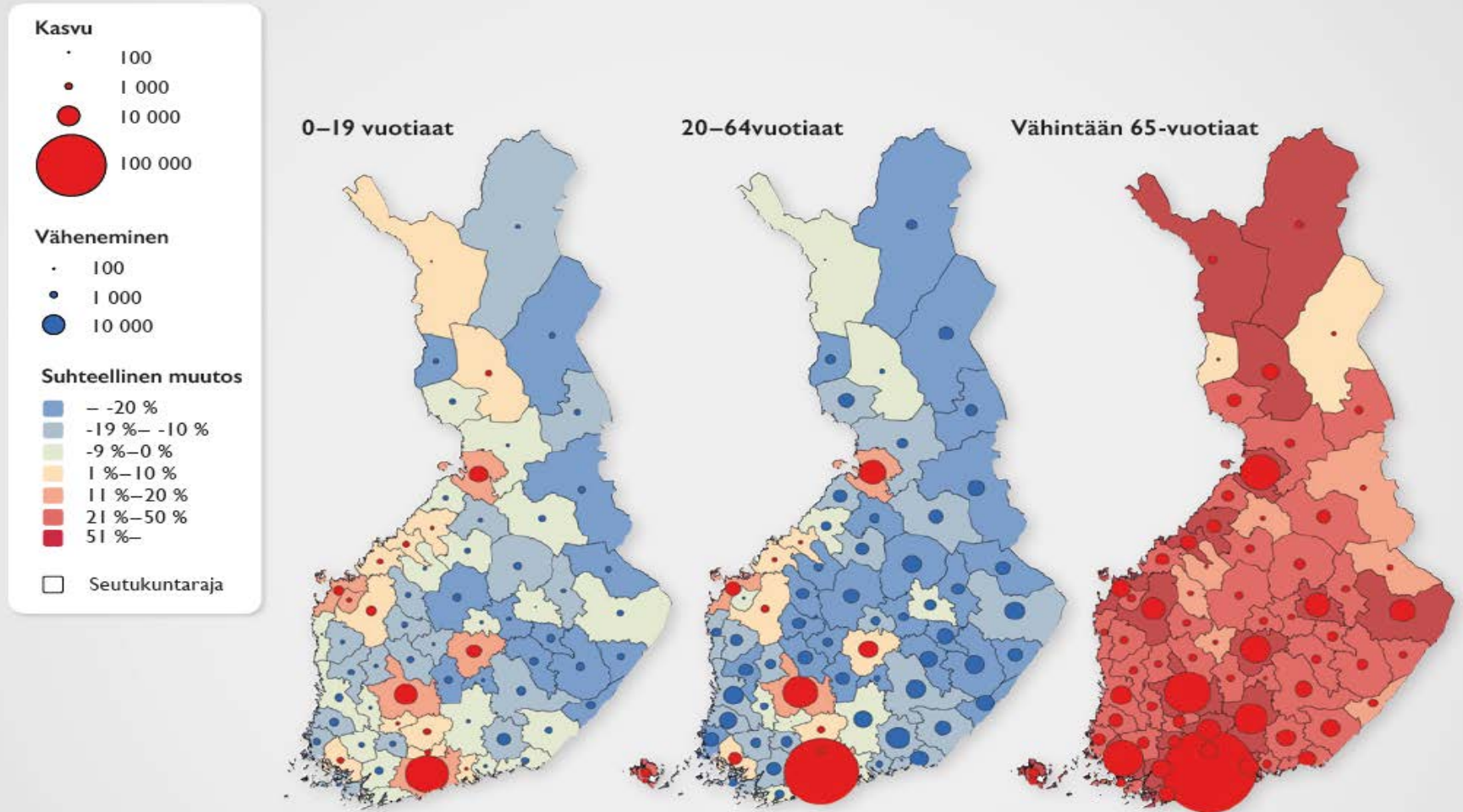
Kuntien välinen muuttoliike 2010-2014

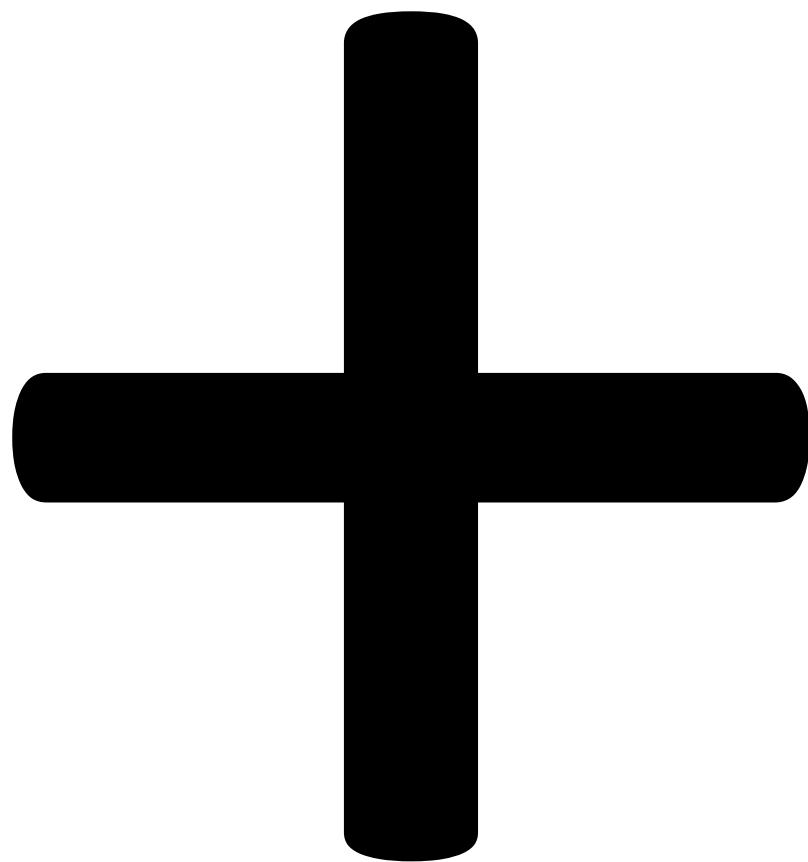
Yhteensä henkilöä

Lähde: Tilastokeskus, väestötilastot
Kartta ja analyysi: Timo Aro 2015

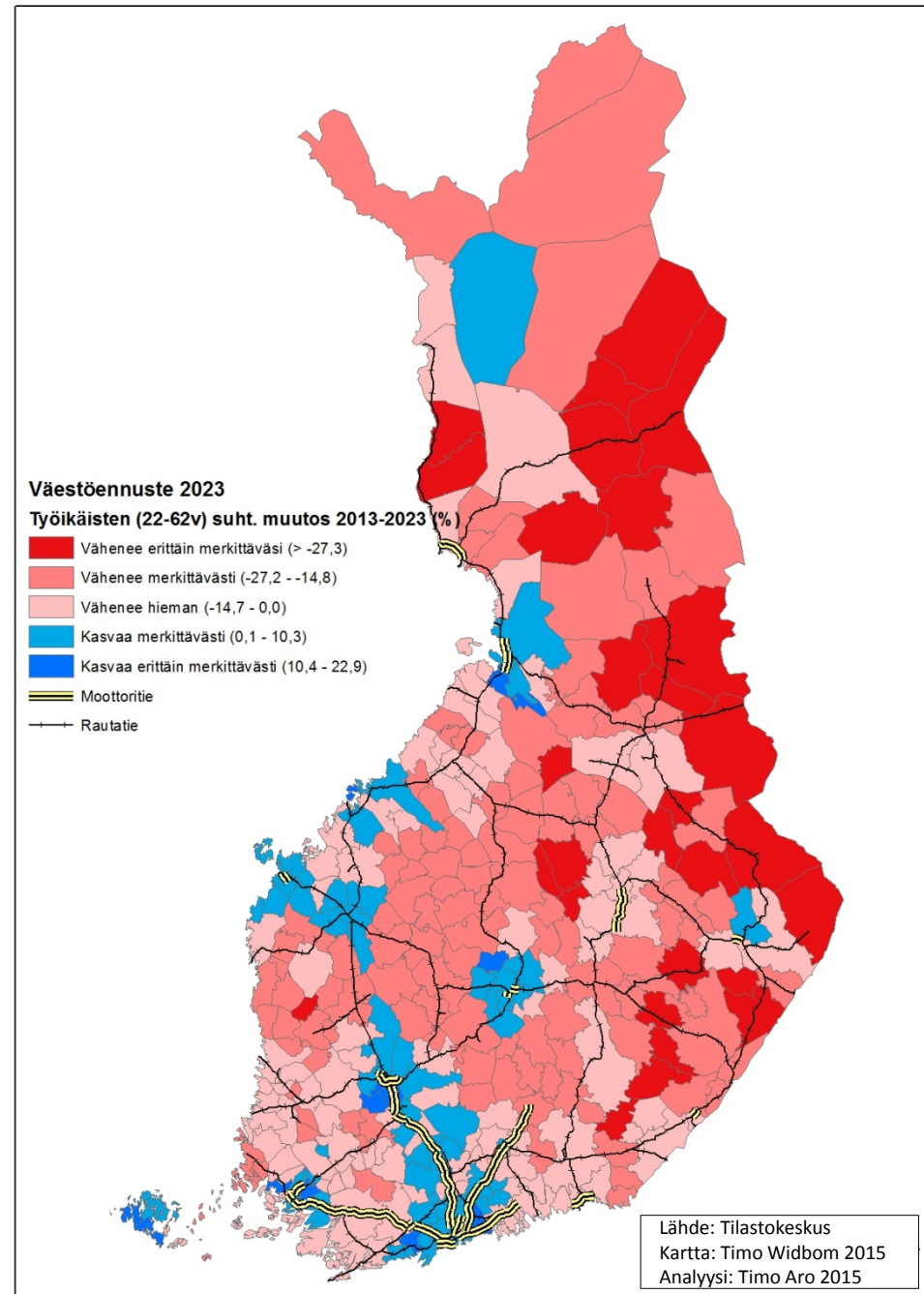
Ikärakenteen kehitys väestöennusteen mukaan kaupunkiseuduittain vuosina 2011-20140

TYÖIKÄISTEN MÄÄRÄ

- Työikäisten väestön määrä vähenee 57 500 henkilöllä samanaikaisesti kuin koko maan väestö kasvaa noin 250 000 henkilöllä!!!!
- **Työikäisten määrä kasvaa vain noin joka neljännessä (74) kunnassa vuosina 2012-2023 ja vähenee kolmessa neljästä kunnasta.**
- **Työikäisten kasvu keskittyy vahvasti pääväylien varrelle tai niiden vaikutusalueelle:** Helsingin ja Tampereen, Vaasan, Seinäjoen ja Kokkolan, Oulun, Jyväskylän ja Turun kaupunkiseuduille.
- Vuonna 2025 väestöllinen huoltosuhde on nykyisellä kuntarakenteella vähintään 100 yhteensä 87 kunnassa eli lasten ja eläkeläisten määrä ylittää kunnassa työikäisten määrän. **Yhtälö on mahdoton nykyisen kuntarakenteen ja varsinkin kuntatalouden näkökulmasta!**

”Valitaan porukalla tapetteja eteiseen, vaikka muu talo on jo tulessa”

- Erään taloustutkijan lakoninen kommentti eurokriisin aikoihin -

Lisätietoja:

Valtiotieteen tohtori Timo Aro

timokaro@gmail.com

www.timoaro.fi

@timoaro

045 6577890